

Trešā lekcija

Dornaha, 1924. gada 27. jūnijs

1. Tagad, mani mīļie draugi, mēs esam runājuši par kopsakarību starp ēterisko, fizisko, astrālo ķermeni un Es–organizāciju, kā to var attēlot tā saucamajam anormālam bērnam. No tā, ko es vakar iztirzāju par īpatnējo veidu, kā ēteriskais ķermenis var būt anormāli izveidots dēļ neatbilstošas iekļaušanās pasaules ētera vispārējā domu sistēmā, mēs mēģinājām saprast, ka tas, kas tad iestājas, var būt neregulārs visdažādākos virzienos. Ja jūs varat to apjēgt, tad varbūt lekciju gaitā arī varēsiet novest to līdz pārliecībai, proti: ja audzināšanā ienes noteiktu vispārēju dvēseles noskaņojumu, tad atsevišķus ārstēšanas līdzekļus varēs atrast gandrīz katrai bērna individualitātei. Bet vispirms ir kaut kas jāzina, un būtiski ir tas, ka īstenībā visa mūsdienu tā saucamo dvēselisko saslimšanu psihiatrija ar savām metodēm nevar neko zināt. Kurš šīs lietas pazīst, tas var atrast ārstēšanas metodes atsevišķiem gadījumiem. Tādēļ ir daudz mazāk svarīgi, ka jūs uzzināt atsevišķus veicamos pasākumus, bet gan un īpaši svarīgi ir, lai jūs principā atzītu, ka arī šajā laukā veselīga patoloģija, veselīga diagnoze pati par sevi attīstās par terapiju.

2. Tagad, ar daudzām tā saucamām garīgām slimībām ir tā, ka dažādu iemeslu dēļ, ko jūs arī varēsiet iepazīt šo lekciju gaitā, tās vairs nevar dziedināt, vai vismaz varētu dziedināt tikai ārkārtēji smagos apstākļos, pat ņemot vērā garazinātnes palīdzību. Tam būtu vajadzīgas īpašas sanatorijas, kur, kaut arī ar ārkārtīgi lielām grūtībām, varētu dziedināt garīgi slimus pieaugušus cilvēkus. Es ar to domāju īpašas slimības, sevišķi tādas, kuras var parādīties arī bērniem, kas mums ir īpaši svarīgi. No otras puses, jūs redzēsiet, ka ar pareizu pedagoģisku aprūpi bērniem tiešām var palīdzēt. Mēs redzēsim arī, ka slimībām, kuras pieaugušā vecumā norit vissmagāk, piemēram, epilepsijai, agrā bērnības stadijā ir daudz izredžu tikt atvieglotām vai vispār novērstām, ja tikai šo lietu pareizi aplūko. Ja zina pārejas princips no tā, kas ir slimības cēlonis, pie tā, kas ir jādara. Tad atsevišķā individuālā gadījumā var atrast vajadzīgus dziedināšanas pasākumus. Bet ir tieši jāzina, kas ir saslimšanas cēlonis.

3. Jūs redzat, ka ar mūsdienu psihiatriju nevar neko zināt, tādēļ, ka cilvēkiem nav ne jausmas par to, ka pastāv kaut kas tāds kā īpaša Es–organizācija vai īpašs astrālais ķermenis, pat ēterisko ķermeni mūsdienās daudzkārt noliedz. Es neturos pie vārdiem, pie nosaukumiem, bet kad zināmi cilvēki teorētiski runā par noteiktiem jēdzieniem, kā piemēram, to dara Drīšs (*Driesch*), tad viņi neatzīst ēterisko ķermeni, jo baidās no tā. Tomēr kaut kādā mērā mūsdienu zinātne tomēr izlaužas no gluži fiziskās jomas līdz atziņām par organiski–ēteriskiem procesiem. Ja tomēr neko nezina par astrālo ķermeni un Es–organizāciju, tad nevar zināt kaut ko svarīgu. Paņemiet vispirms kopsakarību starp fizisko un ēterisko ķermeni. Tā saglabājas visas dzīves laikā, no apaugļošanas, no embrionālā stāvokļa līdz pat nāvei, jo tā caurauž arī visus miega stāvokļus. Turpretī katrā iemigšanas reizē tiek pārtraukta fiziskā un ēteriskā ķermeņa kopsakarība ar astrālo ķermeni un Es–organizāciju.

4. Ja mēs vispār gribam iegūt kādu reālu jēdzienu par tā saucamajiem garīgi slimajiem cilvēkiem, tad mums pareizi jāuzlūko veids, kādā Es–organizācija un astrālā miesa nomoda stāvoklī izturas fiziskajā un ēteriskajā ķermenī. Obligāti jāzina princips, pēc kura astrālā miesa un Es iekļaujas fiziskajā un ēteriskajā ķermenī, ja mēs vispār gribam izveidot sev kādu saprātīgu priekšstatu par tā saucamo garīgo slimību. Redziet, parasti arī antroposofi domā: kad cilvēks pamostas, tad viņa astrālā miesa un Es–organizācija ieiet fiziskajā un ēteriskajā miesā, saistās savā starpā tā, kā ūdeņradis un skābeklis. Viņi tā domā ne jau tāpēc, ka antroposofija, kas savos formulējumos ir ļoti precīza, būtu tam par iemeslu, bet gan tāpēc, ka viņi vadās pēc veciem domāšanas ieradumiem. Īstenībā tā tas nav. Ja šo lietu uzlūko gaišredzīgi, tad tas ir tā (skat. 4. attēls lekcijas beigās): ja te ir fiziskais ķermenis, te ir ēteriskais ķermenis, tad astrālais ķermenis, protams, ienāk te iekšā un arī Es–organizācija ienāk iekšā; tas viss ienāk iekšā un ir redzama šī pāreja. Bet šī pāreja, kas tāvad pastāv tajā, ka astrālā miesa un Es–organizācija pārņem fizisko un ēterisko miesu, tas vēl nav viss. Tieši te sākas kaut kas tāds, kam ir ārkārtīga nozīme cilvēka dzīvē.

5. Ķersimies vispirms pie Es–organizācijas. Kad cilvēkam pamostoties atgriežas Es–organizācija, tā pārņem ne tikai ēterisko un fizisko miesu; tā pārņem cilvēka ķermenī arī ārējo pasauli, ārējās pasaules spēkus. Ko tas nozīmē? Iztēlojieties, ka mums ir smaguma spēks, kas darbojas šādi (skat. 4. attēlu). Kad mēs esam nomodā, tad smaguma spēka darbības virzienā mēs stāvam taisni. Iztēlojieties vienkārši smaguma spēku kā tādu, kas te darbojas, tāvad smaguma spēka virzienu. Pastāv divi priekšstati; noskaidrosim to kārtīgi: viens varētu būt tāds, ka Es – vispirms neņemsim vērā ēterisko miesu – pārņem fizisko ķermeni, fiziskais ķermenis pielāgojas smaguma spēkam, vai ne, mēs iekļaujamies smaguma spēkā; kad mēs ejam, mums ir jāuztur līdzsvars un tā tālāk. Tas būtu viens priekšstats: pamostoties mēs ar Es pārņemam fizisko miesu; fiziskais ķermenis ir smags un pakļaujas Zemes svaram, un tagad arī mēs ar savu fizisko ķermeni pakļaujamies Zemes svaram, un līdz ar to mums ir netiešas attiecības ar fizisko smaguma spēku. Tā ir viena iespēja. Tas ir tieši tāpat, it kā, kad es paņemu rokā grāmatu, man caur grāmatas svaru būtu netiešas attiecības ar smaguma spēku. Tas ir viens priekšstats, un tas ir aplams, nepareizs. Otrs priekšstats ir šāds: Es ieslīd fiziskajā ķermenī, pārņem fizisko ķermeni, bet ieslīd tajā iekšā tiktāl, ka padara fizisko ķermeni vieglu; fiziskais ķermenis, kad tajā ieslīd Es, zaudē savu smaguma spēku. Tāvad, kad es kā nomodā esošs cilvēks stāvu izslējies taisni, tad manai apziņai, pašam Es, Es–organizācijai, kuras fiziskā izpausme ir arī siltuma organisms, smaguma spēks ir pārvarēts. Nav nekādas iespējas stāties pastarpinātās attiecībās ar smaguma spēku. Es stājas tiešās attiecībās ar to. Tāvad tas, kā Es nostājas smaguma spēka darbības laukā, izslēdz fizisko ķermeni. Tas ir tas, par ko te ir runa. Kad jūs ejat, jūs nepārtraukti stājaties ar savu Es–organizāciju reālajā Zemes smaguma spēka ietekmē, nevis pa apkārtceļu caur fizisko ķermeni, jūs stājaties tiešās attiecībās ar telūrisko jeb zemes elementu.

6. Tāpat ir ar ēterisko miesu. Arī ēteriskā miesa ir ieslēgta spēkos. Ņemsim vienu no šiem spēkiem. Es bieži esmu pievērsis jūsu uzmanību tam, ka mēs, kā cilvēki uz Zemes,

esam pakļauti ļoti stipram cēlējspēkam. Mums galvā ir smadzenes; tās sver caurmērā 1500 gramus. Ja šis 1500 gramu smagums spiestu uz mūsu smadzeņu pamatu ar tā smalkajām artērijām, tās vienā mirklī būtu sašķaidītas. Bet tās nespiež, tās patiesībā peld smadzeņu šķidrumā. Līdz ar to tās ir pakļautas cēlējspēkam, tās zaudē tik daudz no sava svara, cik liels ir izspiestā šķidruma svars. Šī izspiestā šķidruma svars ir apmēram par 20 gramiem mazāks kā pašu smadzeņu svars, tā ka smadzenes spiež uz savu pamatni tikai ar apmēram 20 gramus lielu svaru. Mums tāpat ir smagas smadzenes, bet tās netiek spiestas uz leju, bet gan ir pakļautas cēlējspēkam. Šajā cēlējspēkā mēs dzīvojam, tajā dzīvo mūsu ēteriskā miesa. Bet, ieslīdot iekšā ar savu Es-organizāciju savā ēteriskajā miesā, mēs nokļūstamam iekšā cēlējspēkā nevis pastarpināti, bet gan tieši ar Es-organizāciju. Mūsu cilvēciskā organizācija ir saistīta ar visiem Zemes spēkiem, ar visu fizisko pasauli, un proti, tiešā, nepastarpinātā veidā, nevis netiešā veidā.

7. Ar ko tad ir saistīta mūsu Es-organizācija? Mūsu Es-organizācija, pirmkārt, ir saistīta ar smaguma spēku, tas ir, ar zemišķo elementu. Jo, mani mīļie draugi, tā, ko fiziķi sauc par matēriju, nemaz nav. Īstenībā eksistē tikai spēki, un šie spēki ir viscaur līdzīgi, kā piemēram, smaguma spēks. Dabiski, ka pastāv arī citi spēki: zināmi elektriskie spēki, magnētiskie spēki, un Es-organizācija atrodas ar visiem šiem spēkiem tiešās attiecībās; un normālā cilvēkā nomoda stāvoklī tā vienmēr ir iekšā. Mēs varam teikt, ka viss tas, ko mēs aptveram kā Zemi, ir šie spēki. Ar visu to, ko mēs aptveram kā ūdeni, kas ir līdzsvara stāvoklī, ar to Es-organizācija ir saistīta nepastarpināti, tieši. Arī ar visu, kas ir gāzveidīgs, Es-organizācija ir saistīta nepastarpināti. Vai nav tiesa, mums fizikā ir jāmacās līdztekus parastajai mehānikai arī hidromehānika, aeromehānika, jo līdzsvara procesiem un metereoloģiskiem procesiem gaisā ir īpašs veidojums. Tad Es-organizācija vēl ir saistīta ar daļu no vispārējā siltuma stāvokļa, ar daļu no vispārējiem siltuma spēkiem, kuriem mēs vienmēr ejam cauri, kamēr dzīvojam fiziskajā pasaulē.

Es-organizācija: Zeme

Ūdens

Gaiss

Siltums

Astrālais ķermenis: Siltums

Gaisma

Ķīmisms

Dzīvības ēters

Es pārsvītroju "siltumu", jo tas ir tikai viena daļa. – Mēs pamostamies un kā gars ar savu Es-organizāciju nostājamies zemes spēku pasaulē. Mūsu attiecības īstenībā ir nevis fiziski pastarpinātas, bet gan maģiskas. Bet tās var īstenoties tikai telpiski mūsu organisma robežās. Ja jūs sākat atskārst, ka mūsu Es-organizācijas attiecības [ar visu pasauli] nav vis fiziskas, bet gan maģiskas, tad jūs esat ļoti daudz ieguvuši.

8. Tagad pārejām pie astrālās miesas: arī astrālā miesa ne tikai caur ēterisko ķermeni, bet arī tieši ir saistīta ar zināmiem spēkiem, kas uz mums iedarbojas, kad esam nomoda stāvoklī. Tā atkal ir viena daļa no siltuma spēka; proti, siltums daļēji iedarbojas uz

fizisko organismu un daļēji uz ēterisko organismu. Astrālā miesa ir tiešās attiecībās ar gaismas spēkiem. Bet te jums ir jāzina, ka gaismas spēki garazinātnei ir kaut kas cits, nekā tas, ko mūsdienās ar to saprot fizika. Neiedziļināsimies teorijās, bet vai nav tiesa, tam, kādēļ mēs varam uztvert pasauli ap sevi kā apgaismotu, dabiski ir kāds pamats, un tas ir ēters. Tā ka mēs varam teikt: gaisma ir ēterisks spēks. – Mēs tikai parastajā zinātnē mūsdienās runājam par gaismu, kā par to, ko satur apgaismotie objekti. Garazinātne par gaismu runā citādi: tā sauc par gaismu to, kas ir pamatā arī citām maņu uztverēm, kā, piemēram, tā runā par skaņu uztveres gaismu. Kad mēs uztveram skaņu, tad ārējai fizikai vispār ir kārdinājums runāt par skaņas uztveres ārējo korelātu, par iekustināto gaisu. Iekustinātais gaiss ir patiesajam skaņas elementam tikai mēdijs. Īstais skaņas elements ir ēterisks, un gaisa vibrācija ir tikai šīs ēteriskās vibrācijas sekas. Gaisma dzīvo arī smaržu uztverē. Īsi, visām uztverēm pamatā ir kaut kas daudz vispārējāks nekā tā gaisma, ko šodien par gaismu sauc fizikā. Es atzīstu: kad šādi runā par gaismu, tas noteikti ir mulsinoši. Jo principā šādi par gaismu runāja senajā garazinātne līdz 12., 13. gadsimtam pēc Kristus. Vēlāk cilvēki zaudēja sapratni par to un mēģināja pielietot citus apzīmējumus, bet tie ir vēl nesaprotamāki. Tāpēc grāmatas par alķīmiju, kas parādījās pēc 12. gadsimta, ir tik nesaprotamas. Jums ir svarīgi, ka cilvēki sauc to par gaismu. Ar šo gaismu astrālā miesa veido attiecības ar visu, kas uz Zemes ir uztverams ar maņām, nevis pa apkārtceļu caur ēterisko miesu, bet gan tieši. Tas ir pavisam īpaši interesanti. Ārā gaisma dzīvo ēterā, bet arī mūsos ir ēteriskais elements. Gaisma iedarbojas uz ēterisko miesu. Bet pamostoties mēs veidojam attiecības ne tikai ar to gaismu, kas ir mūsos, bet gan apejot šo gaismu mēs iekļaujamies ārēji plūstošajā gaismā. Tāpat ir arī ar ārējo, pasaulē darbojošos ķīmismu. Arī ķīmismā mēs iekļaujamies tiešā, nepastarpinātā veidā. Un tas ir īpaši svarīgi, jo līdz ar to tiek pateikts, ka cilvēks, esot nomodā, ir iekļauts sava veida kosmiskā ķīmismā. Mūsdienu zinātne pazīst tikai nedzīvo ķīmismu, augstākais - vēl nedaudz no organiskā ķīmisma, bet tā vispār nepazīst to ķīmismu, kas ir vispārējs pasaules ķīmisms. Tajā mēs iekļaujamies, kad pamostamies. Un tāpat mēs iekļaujamies vispārējā pasaules dzīvībā, dzīvības ēterā; tas viss notiek nepastarpināti.

9. Tas, ko es jums tagad esmu ieskicējis, ir jāsasniedz, kad cilvēks tā pakāpeniski veido savu otro miesu no pirmās, un caur to veido arī trešo miesu, kā es to esmu attēlojis. Tas viss ir jāsasniedz, cilvēkam ienirstot sevī, cauraužot paša būtņi, zemišķi-kosmiskajos spēkos (*Agenzien*¹). Viņam ir jāspēj aptvert pasauli caur sevi. Mūsdienu zinātnē mums kaut kas tāds pilnīgi skaidri ir tikai vienā vienīgā jomā, kur fizika patiešām rīkojas līdzīgi, kā to varētu vēlēties daudzās jomās. Tā ir acs organizācija.

10. Padomājiet, kā aci aplūko īsts - līdz matu galiem īsts – fiziķis: Viņš aplūko to kā fizisku ierīci, kā fizikālu instrumentu. Ja viņš grib saprast aci, viņš iezīmē tajā tieši tās pašas figūras, kādas ir vērojamas lēcā kā gaismas laušanas fenomēns, veidojoties objektīvam attēlam un tā tālāk, tikai viņš nespēj pāriet no šiem vērojumiem pie tā, kā dvēseliskais elements satver fizikālo. Bet tas viss ir ārkārtīgi interesanti. Jo tad, kad fiziķis rīkojas šādi - fizikāli, kad viņam priekšā ir šis zīmējums, un tad, gribēdams caur

¹ *Agenzien*: dzinējspēki, darbības princips, līdzeklis, nesējs, kādas darbības avots, ķīmiskas vielas, kas iedarbojas uz citām.

smadzenēm tikt pie dvēseles, viņš iestrēgst. Apskatieties kādreiz šos amizantos filosofiskos kūleņus, visas šīs interesantās, bet faktiski pilnīgi dumjas teorijas par psihofizisko paralēlismu vai par mijiedarbību. Patiesībā acī Es–organizācija un astrālā miesa nepastarpināti pienāk klāt tam, ko mēs zīmējam fiziski, satver acs fizisko elementu. Tātad attiecībā uz aci zinātne jau ir tuvu tam, lai pareizi aptvertu faktisko situāciju. Uz to norāda savdabīgā acs izvīzīšanās, jo acs ir gandrīz ārpus ķermeņa, un embrionālajā attīstībā tā tiek iebūvēta galvā no ārpuses. Tā tas ir ar aci. Bet tā tas ir arī ar visu cilvēku. Vajadzētu aptvert visu cilvēku iekšēji fizikāli, garīgi–fizikāli, tā lai zemišķiem spēkiem varētu pievienot arī gaisīgos gaismas spēkus. Iekšā cilvēka organizācijā vajadzētu iepazīt to, kas viņā ir no apkārtnes un ko viņš tik nepastarpināti satver, proti, fizikāli uzkonstruēto.

11. Bet kā tas ir anormālos stāvokļos? Anormālā stāvoklī patiešām kaut kas, kāds orgāns – tas nevar būt viss organisms – var būt tāds, ka cilvēkam nav nekādas iespējas caur šo orgānu rast nepastarpinātu pieslēgumu ārpasaulei. Kāds orgāns var, tā sacīt, nostāties ceļā, tā ka cilvēks caur šo orgānu neatrod pieslēgumu ārpasaulei. Kam tādā gadījumā ir jānotiek? Ņemiet kādu orgānu (skat. 5.att. lekcijas beigās, pa labi), manis dēļ, plaušas, kas tā iekļaujas cilvēka organismā, ka pamostoties viņš neatrod pieslēgumu ārpasaulei. Bet pieņemsim, ka cilvēks guļ un miega laikā plaušās parādās kaut kas tāds, kas tās organizē tādejādi, ka cilvēks pamostoties, ienirtu plaušās, bet nevarētu tikt ārā ārpasaulē. Tad viņa Es un astrālā miesa plaušu organizācijā ir spiestas iespiesties [it kā ielipt] plaušās, bet tad tās vairs netiek ārā. Normālā kārtā ir jābūt tā, ka cilvēks ar savu astrālo miesu ienirst kādā orgānā, bet atkal var tikt ārā uz visām pasaules pusēm. Plaušām ir tikai jāattēlo (*darstellen*) pāreja. Bet minētajā gadījumā tās nenodrošina pāreju, bet gan tur ciet astrālo miesu un Es, tas ir, turētu tos ciet, kad cilvēks pamostos. Nelaime ir tā, ka šādos apstākļos viņš jebkurā gadījumā pamostas, jo tas, kas iestājas plaušās, caur īpašu ķīmismu ir kādas smalkas vielas infiltrācija. Šādi aizsprostoto organizāciju piepilda kāda smalka viela, kurai ir īpašas attiecības ar plaušām. Tad plaušas ir neregulāras un cilvēks pamostas. Bet kā? Viņš pamostas, bet netiek pie apziņas. Lai atgrieztos pie apziņas, ir nepieciešams iznākt ārā. Ja [Es] ir tikai ienācis iekšā, tad cilvēks pamostas; kad tas tiek cauri [*durchdringt*], viņš iegūst apziņu. Cilvēks paliek, iestrēgst tajā, un miegs, kas principā ir veselīgs bezapziņas stāvoklis, turpinās kā slimīgs bezapziņas stāvoklis, tas ir, cilvēks gan pamostas, bet neatgūst apziņu.

12. Jūs redzat, no vienas puses no iekšpuses tiek precīzi attēlots epileptiķa stāvoklis. Epilepsija ir, un it īpaši bērna vecumā, tāda, kā es to esmu attēlojis. Tā ka ir jāsaka: kas tad īsti notiek ar epileptiķi? – Ar epileptiķi ir tā, ka viņš ar savu Es–organizāciju un savu astrālo miesu var gan ienirt fiziskajā un ēteriskajā misā, bet viņš tiek tur aizmurēts un netiek ārā fiziskajā pasaulē. Tagad padomājiet, kā tas ir, ja astrālā miesa ieiet, teiksim, plaušās, un tur iekšā tiek aizmurēta, vairs nevar tikt ārā? Tā tad tiek piespiesta pie plaušu virsmas. Astrālā miesa un Es–organizācija tur tiek saspiestas, tādēļ šādā gadījumā zem orgānu virsmas rodas Es–organizācijas un astrālās miesas aizsprostojums. Tas ārpasaulē parādās kā krampji. Tie ir krampji. Katru reizi, kad

parādās krampji, notiek iekšējs aizsprostojums uz kāda orgāna virsmas. Šie aizsprostojumi rodas galvenokārt smadzeņu daļās – un mēs taču zinām, kā smadzeņu daļas attiecas pret pārējo –, bet pilnīgi var būt arī tā, ka kaut kas sastrēgst aknās vai plaušās, un smadzeņu sastrēgums ir tikai šī fakta projekcija, tā vājināts atspoguļojums. Katru reizi, kad ir krampji, var pamanīt šo Es–organizācijas un astrālās misas sastrēgumu kādā orgānā. Un tikai šādi var tikt pie epileptisko krampju patiesā cēloņa, par ko citādi nav nekā izņemot ārēji uztveramo aprakstu. Šo stāvokli nevar patiesi iepazīt, ja nav spējas no fiziskās un ēteriskās miesas pacelties līdz Es un astrālajai miesai. Citādi tam nav nekāda satura, ja runā par krampjiem, ja nezina, ka uz virspuses astrālā miesa un Es–organizācija ir briesmīgi saspiestas. Tie nevar tikt ārā, laužas uz āru un tiek aizturēti.

13. Ja jūs tagad paņemsiet to, ko esam te iztīrājuši, tad varēsiet teikt: ko tad man darīt, ja bērna vecumā ir vērojami epilepsijas simptomi, apziņas zaudēšana, saistīta ar krampjiem vai tos aizstājošām parādībām, par kurām mēs vēl runāsim? Ko var darīt atsevišķā gadījumā? – Atsevišķā gadījumā ir jāmēģina rīkoties instinktīvi. Vispirms noskaidrojiet, vai apziņas traucējumi ir ļoti radnieciski parasto reiboņu parādībām, kā tas noteikti ir dažiem epileptiķiem. Parādās reiboņu pazīmes. Tās var ievērot pēc bērna uzbūves. Varēs tikt skaidrībā, ka, teiksim, ja apziņas zudumi ir tikai īslaicīgi, toties parādās spēcīgas reiboņu parādības, kur kaut kā trūkst. Te būs tāds trūkums, ka Es–organizācija un astrālā miesa nenonāk tiešās attiecībās ar līdzsvara spēkiem. Te jums vispirms ir jāizpēta, vai šādam bērnam Es–organizācija un astrālā miesa neveido pareizo saistību ar līdzsvara spēkiem. Tagad lieciet viņam vingrot vai eiritmizēt ar ārējiem priekšmetiem, ar pazīstamām hantelēm (skat. 5.att., apakšā) vai ar kaut ko tamlīdzīgu, proti, lieciet viņam izpildīt līdzsvara vingrinājumus vecumā starp zobu maiņu un dzimumbriedumu. Ja jūs viņam iedosiet divas vienādi smagas hanteles – bet tām jābūt nosvērtām kā aptiekā – un liksiet vingrot ar hantelēm un izdarīt eiritmiskas kustības vai citus vingrojumus ar hantelēm, tad bērnam vēl būs iespēja, tad jūs vienu būsiet izdarījuši. Tagad lieciet viņam paņemt kreisajā rokā vienu hanteli, kas ir vieglāka nekā hantele labajā rokā, atkal lieciet vingrot, tad labajā rokā vieglāku nekā kreisajā, lieciet atkal vingrot, tad piesieniet kādu smagumu, kuram nav jābūt īpaši smagam, pie vienas viņa kājas, lieciet ar to iet, lai viņš sajustu spēku, kas velk kāju. Staigājot kā parasti, viņš nesajūt šo spēku; bet viņam tajā ir jāieplūst ar savu Es–organizāciju un, ja kājai ir kaut kas piekarināts, tad viņš to tūdaļ sajūtīs. Tad piekariniet atsvaru pie otras kājas, tad mudiniet viņu darīt to vairāk garīgi, mudiniet viņu sajust, padomāt par kustībām, par kreisās rokas izstiepšanu, par labās rokas izstiepšanu, par abu roku izstiepšanu, lieciet apzināti uztvert smagumu, liekot pacelt vienu kāju, otru atstājot mierā. Īsāk, šajos gadījumos, kur jūs caur uznākošajiem reiboņiem pamanāt, ka bērns īsti neieiet zemes spēkos, šādās kustībās, kur bērns ir spiests mācīties pārvaldīt ārējo līdzsvara stāvokli. Tāpat var nonākt arī līdz tam, kā apieties ar epileptiskiem vai epileptoīdiem bērniem, kad viņiem liek iekļauties citos spēkos.

14. Tātad līdz šai vietai vēl iet. Jūs kaut ko varēsiet sasniegt ar dažiem epileptiķiem, kuriem jūs redzat, ka ir traucēta tieši cirkulācijas sistēma, ka īstenībā šīs parādības

izsauc sulu aprite. Tātad, ja jūs uztverat, ka ar epileptiskām lēkmēm, ja tās parādās kā krampji vai arī kā reiboņu lēkmes, vēl ir saistītas īpaša nelabuma sajūtas, tad ir darīšana ar nespēju iekļauties šķidrums elementā. Tad ir labi, ja jūs bērnam liksiet pēc iespējas ievērot šķidrums elementu, pirms tas tiek uzņemts organismā, ja mēģināsiet bērnam ēdienus sagatavot tā, lai viņš tos stipri sajustu. Ārēji kaut ko varētu sasniegt, ja viņam liktu mācīties peldēt. Mācīšanās peldēt epileptiķiem ir ļoti labs līdzeklis, tikai ar sapratni ir jāskatās uz to, par ko te ir runa.

15. Pret apziņas apmieglošanos, kas parādās bez stipras nelabuma sajūtas, nav slikti rūpīgi noregulēti elpošanas vingrinājumi, lai radītu saistību ar gaisu. Pareizai kopsakarībai ar siltumu ir nepieciešams - īpaši epileptiskus - bērnus pieradināt just siltumu. Ja jau parastiem bērniem tas ir kaut kas briesmīgs, ja viņiem ļauj skraidīt apkārt pusplikiem ar neapsegtiem apakšstilbiem, kas bieži ir cēlonis aklās zarnas piedēkļa kairinājumiem un pat iekaisumiem vēlākajā dzīvē – cilvēki to nezina –, tad epileptiskiem bērniem tā ir īsta inde. Epileptiskus bērnus vajadzētu ģērbt tā, lai vienmēr būtu nosliece uz svīšanu, tā lai svīšana vienmēr būtu nedaudz *status nascendi*, lai viņi vienmēr būtu apģērbti nedaudz par siltu. Tā īstenībā ir terapija. Visas šīs briesmīgās runas par norūdīšanos noved pie tā, ka cilvēki jau bērnībā tiek briesmīgi nocietināti, un šīs norūdīšanas rezultāti ir tādi, ka vecumdienās nevar pat pāriet pāri saules apspīdētam tirgus laukumam, lai nesajimtu ceļos. Tas nav norūdījies, ja nevar netraucēti pāriet saules apspīdētam tirgus laukumam. Jums tikai vajadzētu redzēt šos kungus, kā viņi noņem cilindru, kad iet pāri saules apspīdētam tirgus laukumam un nemitīgi ļimst ceļgalos. Tas parasti ir rūdīšanai rezultāts.

16. Līdz ar to mēs esam pievērsušies lietām, kuras bērna vecumā Es-organizāciju vēl ievada elementos, kuros tai ir jātiek ievadītai. Bet te jau sākas joma, kur ārstam ir jāpievēršas pedagoģiskiem jautājumiem. Ja mums ir darīšana ar epileptiskām parādībām, mēs varam tikt tām klāt tikai ar dziednieciskiem līdzekļiem, un mums no tā nav jābaidās. Taču tikko epileptiskās izpausmes ir saistītas galvenokārt ar astrālo miesu, ja tātad augšējie, ēteriskie elementi aiztur astrālās miesas izlaušanos ārpusaulē, tad mums ir jāiedarbojas uz šo elementu pašā cilvēkā iekšā. Un tad runa patiešām ir par to, lai atrastu ceļu, bet pirmām kārtām vispirms jāuzzina, vai astrālā miesa ir aktīva vai nē.

17. Kā mēs varam uzzināt, vai astrālā miesa ir aktīva? Kurš ir novērojis daudzus epileptiskus vai epileptoīdus bērnus, pamanīs divus, ļoti atšķirīgus stāvokļus. Vieni ir tie, kur, gribētos teikt, iepretī morālam spriedumam bērns nav izaicinošs, jo viņš iekļaujas tajā, ko viņam grib iemācīt morālā ziņā. Ja mums tātad ir darīšana ar epileptiskiem vai epileptoīdiem bērniem, kuri viegli iekļaujas pasaules morālajā kārtībā, tad varbūt var palikt pie tā, ko es teicu. Bet ja mums ir darīšana ar bērniem, kuri kļūst nepieejami morālajam elementam, kuri, piemēram, savās lēkmēs viegli kļūst vardarbīgi – jo epileptiskās lēkmes var maskēties ar to, ka, piemēram, bērnā izpaužas vardarbība, par kuru viņš bieži vēlāk nemaz neatceras – ja tātad parādās morālās izpausmes defekti, tad runa ir par to, lai bērna vecumā pielietotu pareizos dziednieciskos līdzekļus, tā ka tiešām epilepsiju mēģina apkarot, piemēram, ar līdzekļiem, kurus vispār lieto, vai kuri mums ir doti zināmā situācijā, kā sērs vai beladonna, un ar tiem tad uzsāk

regulāru terapiju. Bet nu, par šo vairāk medicīnisko pusi mēs vēl runāsim. Šodien es tikai gribētu norādīt vēl uz to, kā no ārējiem vērojumiem no vairāk pedagoģiskiem paņēmieniem ir jāpāriet pie vairāk medicīniskas ārstēšanas. Un ar zināmiem epileptiskiem bērniem, kuri ļoti labi ir iekļāvušies ārējā pasaulē, runa būs tikai par to, ka pat būs jāatsakās no ārējiem vingrinājumiem un jāiedarbojas galvenokārt ar iekšēju terapiju.

18. Vienlaikus šeit ir punkts, kur epileptiskās parādības pilnīgi konsekventi pāriet citās parādībās. Es vakar runāju par to, ka domas īstenībā nevar būt aplamas, un tagad es nepārtraukti esmu runājis par to, kā cilvēks iekļauj sevī domas. Tāda parādība, ka astrālā miesa iestrēgst plaušās, balstās uz to, ka plaušu doma (ideja) nav pareizi iekļauta. Tātad tie visi ir domu defekti. Tie iestājas, ja mēs neesam spējīgi laižoties lejā pareizi pārvaldīt savu organismu, lai varētu to uzbūvēt otru reizi. Bet arī gribasveidīgo, kas ir sadalīts pa atsevišķiem orgāniem, mēs nesam līdzī no mūsu agrākām Zemes dzīvēm. Ja tātad domas pašas par sevi nevar būt aplamas, bet gan vienmēr ir pareizas un tikai mūsu organisma dēļ parādās mūsos izkropļoti, tādēļ arī orgāni var tikt uzbūvēti izkropļoti, tad griba, kas ienāk Zemes esamībā no pirmszemes esamības, praktiski vispār nevar būt pareiza. Tā nonāk pilnīgā nedrošībā un tai ir jāizveidojas domu sistēmā. Ar domu sistēmu ir tā, ka tā nekur pasaulē nav nepareiza, ar gribas sistēmu ir tā, ka tā gandrīz nekur nav pareiza, ja cilvēks neko nedara, lai to izlabotu. Cilvēks jebkuros apstākļos ienes pasaulē nepareizu gribas sistēmu. Un sekas tam ir tādas, ka mēs nekad, topot par fiziskiem cilvēkiem, neatnākam pasaulē ar gatavu moralitāti. Moralitāte mums pamazām un pakāpeniski ir jāapgūst. Tas, kas bija moralitāte mūsu agrākajā inkarnācijā, mums bija vajadzīgs starp nāvi un jaunu dzimšanu, kad mēs bijām nodarbināti ar gudrības pilno sevis uzbūvi, to mēs jau sen esam izsvīduši; morāle mums vienmēr, katrā atsevišķā Zemes dzīvē ir jāapgūst no jauna. Un tagad nāk kaut kas ļoti nozīmīgs: Tā ka mēs ienākam no pirmszemes esamības kā amorālas būtnes, mums ir jāattīsta savā gribā apjēga; mēs ienākam ar savu gribu savos orgānos, un mums ir jāattīsta gribā apjēga par to, kas mums tiek sniegts pretī morāli.

19. Te ir ārkārtīgi apbrīnojami, kā morālie impulsi ieplūst bērņā, viņam mācoties runāt. Tādēļ mums ir tik milzīgi nozīmīgi atzīt, ka atdarināšana iesniedzas līdz pat visintīmākajām lietām. Ir ļoti svarīgi ņemt to vērā: jo, ja audzinātāji un vecāki bērna apkārtne ir amorāli, amorāli runā, tad bērna organizācijas iekšējās dzīlēs tiek atdarināta nevis ārējā darbība, bet gan amorālais saturs. Te tātad runa ir par to, ka arī mēs ar ārpasauli veidojam attiecības, bet pa apkārtceļu caur visu organismu, nevis caur atsevišķiem orgāniem. Un ja tur parādās kāds sastrēgums, tad šis sastrēgums parādās tādēļ, ka mēs, kamēr iepriekš netikām visur ārā ar savām domām, tad te mēs netiekam ārā ar savu gribu. Un tas parādās dienas gaismā morālajos defektos. Tagad jūs redzat morālo defektu iekšējos cēloņus, kad visā cilvēka organismā sastrēgst tas, kas ienāk no pirmszemes esamības un kam ir jāizlaužas un jāatrod ceļš, ja tas grib atrast izeju pie mūsu apkārtējās pasaules morālā vērtējuma. Mums ir jāvar uzņemt un apgūt apkārtējās pasaules morāli. To mēs nevaram tādos apstākļos, ja mūsu garīgi–dvēseliskā

organizācija iestrēgst, ja mēs iestrēgstam fiziskajā organizācijā un netiekam cauri ar savu garīgi–dvēselisko organizāciju.

20. Tagad runa ir par to, ka mēs patiešām atrodamies pilnībā morālajā jomā. Tikai tas arī pareizi jāsaprot. Ja jums būs darīšana ar īstām epileptiskām parādībām, jums pēc noteiktiem simptomiem nāksies diagnosticēt tādas parādības kā manis minētās: reiboņu lēkmes, apziņas zudums un tā tālāk; tās jums būs jādiagnosticē kā pārejošas parādības. Bet ja jūs gribat atpazīt morālos defektus morālajā jomā, tad ir jādomā nevis par pārejošiem, bet gan par paliekošiem simptomiem.

21. Kas ir galvenie traucējumi, kā dēļ tie var parādīties? Dabiski, ka viss ir noteikts karmā; ir jārunā par divām pusēm: par cilvēku kā parādību, ņemot vērā viņa konstitūciju, veidolu, dabu, un par karmisku nosacītību. Iedomājieties, ka embrijs organismā ir novietojies tā, ka te tiek saspriests un smadzenes tiek izveidotas pārāk mazas iepretī visai pārējai organizācijai. Tad jums ir jāņem vērā, ka bērna attīstības gaitā pārāk šauri attīstīto smadzeņu dēļ starojums no smadzenēm, kas ir svarīgs tieši starp septiņiem un četrpadsmit gadiem, ir traucēts un sastrēdzis, jo no tā, kas te sastrēgst, rodas atspoguļojums liesas funkcijā. Kādas ir sekas? Šīs sastrēgšanas sekas ir tādas, ka bērns neattīsta iekšēju simpātiju pret morālo spriedumu; viņam pietrūkst simpātijas iepretī tādiem spriedumiem. Kā daltoniķim nepastāv krāsas, tā zināmiem bērniem nepastāv morālie impulsi, kuri ir mūsu runā, mūsu pamācībās. Līdz ar to bērns ir morāli aklus. Un tad mūsu uzdevums ir pārvarēt šo morālo aklumu. – Tātad ja mēs esam uzmanīgi, mēs ārējās deformācijās vienmēr saskatīsim kādu apbrīnojamu simptomu. Un, lai arī vienmēr varēs daudz ko iebilst pret šarlatānisko frenoloģijas izmantošanu, tomēr, lai spriestu par morālajiem defektiem, katram vajadzētu studēt īstu frenoloģiju. Ir interesanti redzēt, ka morālie defekti, kas ir saistīti ar karmu, ir tik stipri spēki tur, kur parādās karmiskie netikumi, ka tie neizbēgami izpaužas fiziskā organisma deformācijās.

22. Bet no otras puses tieši šajā jomā dziednieciskās pedagoģijas mēģinājumi ir ārkārtīgi vajadzīgi, un, ja nes līdzī vakar pieminētās īpašības, šo iekšējo drosmi nostāties lēmumu priekšā, tad savām pamācībām, kas tad ir vajadzīgas, tieši varēs piešķirt nepieciešamo iekšējo spēku. Tam ir vajadzīgs iekšējs spēks. Ka dziedināšana var iestāties, to es bieži jau esmu skaidrojis ar vienu noteiktu piemēru. Redziet, kāds ļoti pazīstams vācu dzejnieks reiz lika sevi frenoloģiski izmeklēt kādam speciālistam. Viņš jau bija slavens dzejnieks. Un frenologs, kurš domāja, ka atradīs daudz ko interesantu, pēkšņi kļuva liķa bāls, aptaustot vienu noteiktu vietu, un neuzdrošinājās vairs runāt tālāk, kamēr parasti viņš bija ļoti runīgs attiecībā uz interesantām parādībām. Dzejnieks sāka smieties un teica: es zinu, jūs esat atradis zagšanas maņu; tā man kādreiz piemita spēcīgi! – Viņš bija atklājis, ka šis dzejnieks būtu varējis kļūt par kleptomānu. Bet viņš kleptomāniju bija pārveidojis dzejas mākslā.

23. Tieši šādos gadījumos šīs lietas ir jāsatver tā, kā es to vakar izskaidroju; un patiešām nedrīkst jau no paša sākuma par tām spriest tā, kā tas parasti notiek. Jo, ja mēs stāvam pretī cilvēkam, tad ir jāzina, ka viņš savas cilvēciskās īpašības ir izveidojis galvenokārt

divos pretējos virzienos: viņa domas un priekšstati veido vienu polu un griba otru. Priekšstatu veidošanas spēja ir slimā, ja viņš nav zaglis, turklāt ļoti aktīvs zaglis. Smadzeņu-priekšstatu organizācijai ir jābūt briesmīgai zaglei, tai nav jāpielieto morāle iepretī tam, kas tai jāuzņem. Tai ir jāgrib visu pievākt. Tas ir viens pols. Un cilvēkam ir nosliece vai nu uz epilepsiju, vai vēl uz kaut ko, ja viņš negrābstās uz visām pusēm ar savu priekšstatu organizāciju. Bet tas nekādā gadījumā nedrīkst noslīdēt lejā gribas organizācijā! Gribai jābūt atturīgai, uztverošai, tai jāprot atšķirt starp “mans” un “tavs”, un šī spēja tiek apgūta tikai ārējā dzīvē. Padomājiet: dzīvnieki, kuri dzīvo priekšstatos vairāk nekā cilvēki, nepārtraukti mirtu badā, ja tiem nepiemistu tieksme visu pievākt. Šīs lietas ir jāizprot. Piesavināšanas kāre nedrīkst noslīdēt lejā gribas organizācijā, tai ir jāpaliek saistītai ar smalko priekšstatu jomu. Ja mūsu smadzeņu astrālā infiltrācija, kurai piemīt pilnīgi attaisnojama tieksmē visu piesavināties, noslīd lejā vielmaiņas-locekļu organizācijā vai ritmiskajā sistēmā, tad gribā kā tendence rodas tas, kam ir jābūt priekšstatu organizācijā: proti, dziņa visu piesavināties. Tas var parādīties salīdzinoši nevainīgā formā, ko jūs varat novērot, kad kāds bērns sāk visu, ko, atrod, pacelt un vākt savā kolekcijā. Dabiski, ka šādas lietas nemitīgi tiek apkarotas; tādēļ tās tik krasi neizpaužas. Ir jāpierod ievērot šādu noslieci. Protams, bērns parasti tiktāl netiek, jo viņu sāk pērt. Bet ir rūpīgi jāuzmana, vai bērnam ir šī tieksme kaut kādā veidā pievākt sev lietas, krāt kopā, un ir jābūt sajūtai par to, kur šī tieksme sāk palikt slimīga. Slimīgums sākas, ja tas pārsniedz zināmu mēru. Mīļpilsonībai nav nekādas sapratnes par to, cik daudz cilvēks drīkst savākt. Cilvēks var būt grandiozs mīļpilsonis, filistrs, un krāt pastmarkas, šādā gadījumā krāšanas mānija nav kaitīga. Bet ja tas parādās bērnam kā atdarināšana, tad tas norāda uz to, ka viņam šī pievākšanas dziņa ir noslīdējusi lejā, gribas sfērā. Tad patiešām ir rūpīgi jāskatās, vai šeit runa ir par karmiski-morāliem defektiem kleptomānijā, ko jūs redzat pēc kopsakarībām, kuras es vakar attēloju, un tuvojaties bērnam ar tādu iekšēju nostāju, ar uztēmību pēc iespējas efektīvi audzināt viņā morāli un darāt to nevis pavirši, bet ar ārkārtīgu iekšēju dzīvīgumu. Jūs sacerat stāstus par dzīves situācijām, kuros tas, ko bērns dara, tiek novests līdz absurdam. Viņam izstāsta kādu gadījumu par zagšanu un dara to atkal un atkal. Tas tiešām iesniedzas karmā.

24. Tad jūs darbojaties dziednieciskās pedagoģijas ziņā, kas var palikt morālajā jomā, ja vien jūs esat tajā pilnīgi klātesošs, ja pavisam individuāli interesējaties par to, kā tās lietas tiek izdarītas. Katrs kleptomāns ir ārkārtīgi interesants. Viņam priekšstatu īpašības ir noslīdējušas līdz pat kāju pirkstu galiņiem. Tas ir jāzina, ja grib viņu audzināt. Atkarībā no apstākļiem, stāstos ir jāievij žesti, ko labprāt dara kleptomāns. Pilnīgi jāiejušas šajā gadījumā, jāizdomā leģendas, pasakas, kur šīs lietas tiek novestas līdz absurdam.

25. Pārdomājiet to, mēs apskatīsim arī kleptomānus, pārdomājiet šīs lietas arvien tālāk, tieši ar to jūs šajā jomā nonāksiet caur diagnostiku pie terapijas.

